

पौष्टीक तृणधान्यांच्या उत्पादनात वाढ करणे व त्यांचा आहारात वापर वाढविण्यास प्रोत्साहन देणे याकरिता उपयोजना सुचिविण्यासाठी राज्य स्तरीय “कृती दल” स्थापन करणे.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : राअसुप्र-२०१८/प्र.क्र.११३/४-अे

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२.

दिनांक : ११ जून, २०१९.

संदर्भ :-

- मा. राज्यपाल महोदयांच्या सचिवांचे पत्र क्र.आर.बी./डी.बी./ई-१३०१६(२)(२०१८) बैठकीचे इतिवृत्त ४ डिसेंबर २०१८/३५१, दिनांक : २६.१२.२०१८.
- कृषि आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र.वि.प्र.२/रा.अ.सु.अ.-पौ.तृ.धा./टास्क फोर्स/प्र.क्र.०२/०९/१९. दिनांक: १९.०९.२०१९.

प्रस्तावना :-

मा. राज्यपाल महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक ०४.१२.२०१८ रोजी राज्यातील आदिवासी बहुल क्षेत्रातील कुपोषण समस्येच्या निराकरणाच्या दृष्टीने पौष्टीक तृणधान्य पिकांच्या लागवडीस प्रोत्साहन देणे व त्यांचा आहारात वापर वाढविणेबाबत बैठक आयोजित करण्यात आली होती. सदर बैठकीत मा. राज्यपाल महोदयांनी ज्वारी, बाजरी, नाचणी या प्रमुख पौष्टीक तृणधान्यांचा तसेच वरई, राळा, राजगिरा इत्यादी अन्य पौष्टीक तृणधान्यांच्या लागवडीस प्रोत्साहन देणे व त्यांचा आहारात वापर वाढविण्याच्या दृष्टीने उपायोजना सुचिविण्यासाठी “कृती दल” (TASK FORCE) गठीत करण्याचे सूचित केले होते, त्यानुषंगाने शासन पुढील निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :-

- राज्यातील आदिवासी बहुल क्षेत्रातील कुपोषण समस्येच्या निराकरणाच्या दृष्टीने पौष्टीक तृणधान्य (ज्वारी, बाजरी, नाचणी ही प्रमुख पौष्टीक तृणधान्ये तसेच वरई, राळा, राजगिरा इ. अन्य पौष्टीक तृणधान्ये) पिकांच्या लागवडीस प्रोत्साहन देऊन उत्पादन वाढविणे व या पौष्टीक तृणधान्यांचा आहारात वापर वाढविण्याकरिता उपायोजना सुचिविण्यासाठी पुढील विभाग/संस्थाचा सहभाग असलेले “कृती दल” स्थापन करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	विभागाचे नांव / संस्थेचे नाव	संबंधित अधिकारी	पद
१.	कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग (कृषि विभाग)	आयुक्त (कृषि)	अध्यक्ष
२.	सहकार, पणन व वस्त्रोदयोग विभाग	संचालक (पणन)	सदस्य
३.	अन्न व नागरी पुरवठा विभाग	नियंत्रक (शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा)	सदस्य
४.	आदिवासी विकास विभाग	आयुक्त (आदिवासी विकास)	सदस्य
५.	महिला व बाल विकास विभाग	आयुक्त (महिला व बाल कल्याण)	सदस्य
६.	सर्व कृषि विद्यापिठ	संशोधन संचालक (सर्व)	सदस्य
७.	इंडियन स्कुल ऑफ बिझनेस, हैदराबाद	प्रा. अश्वनी छत्रे, सहयोगी प्राध्यापक	सदस्य
८.	कृषि आयुक्तालय	संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)	सदस्य सचिव

२. राज्याच्या आदिवासी भागातील तसेच अन्य भागातील जनतेच्या दैनंदीन आहारात पौष्टीक तृणधान्यांचा वापर वाढविण्याकरिता जनजागृती करणे तसेच सदर पौष्टीक तृणधान्यांचे उत्पादन व उत्पादकता वाढविण्याकरिता “कृती दलाने” प्रामुख्याने पुढील बाबींचा अभ्यास करून शासनास धोरणात्मक निर्णय घेण्याकरिता आपला अहवाल सादर करावा.

- i. पौष्टीक तृणधान्यांची लागवड, त्यांचा आहारातील वापर, विपणन प्रणाली, मागणी व पुरवठा इ. बाबत सद्यस्थिती.
- ii. पौष्टीक तृणधान्यांच्या सद्या अस्तित्वात असलेले वाण, त्यांची उत्पादन क्षमता, त्यांच्या लागवड व उत्पादन साखळीत आधुनिक शेती तंत्रज्ञानाच्या अवलंबाबतची सद्यस्थिती, सदर पिकांच्या उत्पादकतेतील तफावतीचे विश्लेषण (Yield gap analysis) व सदर तफावत दूर करण्यासाठी उपाययोजना, आणि पौष्टीक तृणधान्य पिकांच्या शेतीच्या आर्थिक उत्पन्नाचे विश्लेषण.
- iii. पौष्टीक तृणधान्यांच्या कापणी पश्चात व्यवस्थापन व प्रक्रिया विषयक पायाभूत सुविधांची उपलब्धता.
- iv. पौष्टीक तृणधान्यांच्या किमान आधारभूत किंमती तसेच, त्यांच्या खरेदीबाबत आणि त्यांचे सार्वजनिक वितरण प्रणालीद्वारे वितरणाचे शासनाचे प्रचलित धोरण.
- v. लोकांच्या गरजेनुरुप पौष्टीक तृणधान्य पिकांच्या प्रक्रियेद्वारे विविध अन्न उत्पादने बनविणे.
- vi. पौष्टीक तृणधान्यांच्या विपणानाकरिता बाजार जोडणी.

३. परिच्छेद क्र.२ मधील मुद्यांच्या अनुषंगाने उपरोक्त गठीत कृती दलाच्या वेळोवळी बैठका घेण्यात याव्यात. सदर प्रकरणी कृती दलाचा अहवाल इंडीयन स्कुल ऑफ बिझनेस, हैद्राबाद यांनी आयुक्त (कृषि) यांच्या मार्गदर्शनाखाली तयार करावयाचा असून याकरिता सर्व विभागांनी त्यांच्याशी संबंधित माहिती वेळोवेळी इंडीयन स्कुल ऑफ बिझनेस यांना उपलब्ध करून द्यावी.

४. कृती दलाच्या बैठकांना निमंत्रित सदस्य म्हणून संबंधित विषयातील तज्ज्ञांचा समावेश अध्यक्षांच्या परवानगीने करता येईल.

५. सदर प्रकरणी इंडीयन स्कुल ऑफ बिझनेस, हैद्राबाद, यांनी तयार केलेल्या अहवालावर आयुक्त (कृषि) यांनी कृती दलाची बैठक घेऊन आपल्या शिफारशीसह अहवाल शासनास सादर करावा.

६. इंडीयन स्कुल ऑफ बिझनेस, हैद्राबाद, यांनी उक्त प्रकरणी अभ्यास अहवाल तयार करण्यापूर्वी राज्यपाल महोदयांच्या सचिवालयाशी अप्रकटीकरणाबाबतचा करार (Non-disclosure agreement) करावा.

७. या प्रकरणी कृती दलाने आपला अहवाल शासन निर्णय प्रसिद्धीच्या दिनांकापासून तीन महिन्यात कृषि विभागाकडे सादर करावा.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१९०६१११२५०३४४८०९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्रीकांत आंडगे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल महोदय यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री, यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

३. मा. मंत्री (कृषि), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
४. मा. राज्यमंत्री (कृषि), यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
५. मुख्य सचिव, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
६. प्रधान सचिव, अन्न व नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
७. प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
८. प्रधान सचिव, सहकार, पणन व वस्त्रोउद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
९. सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१०. सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
११. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१२. आयुक्त, महिला व बाल विकास विभाग, २८ क्वीन्स गार्डन, जुन्या सर्कीट जवळ,
महाराष्ट्र राज्य, पुणे- ४११००१.
१३. आयुक्त, आदिवासी विकास विभाग, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक,
१४. नियंत्रक (शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा), रॉयल इन्शुरन्स इमारत, ५वा मजला,
१४ जमशेदजी टाटा मार्ग, चर्चगेट, मुंबई- ४००० २०,
१५. संचालक (पणन), ३ रा मजला, नीवन मध्यवर्ती इमारत, ससुन हॉस्पिटल जवळ, पुणे,
१२. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), महाराष्ट्र राज्य पुणे,
१३. प्रा. अश्वनी छत्रे, सहयोगी प्राध्यापक, इंडियन स्कूल ऑफ बिझनेस, हैदराबाद,
१४. संचालक संशोधन सर्व कृषि विद्यापिठे,
१५. सर्व सह/ उप सचिव, कृषि व पुदम विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१५. निवडनस्ती. (४-ओ).